

งานแปลธรรม

เรื่องที่ ๑ ธรรมกถุสสราช

(ปริวรรค ตามอักษรเดิมในลาน)

กถุสสลาต ผู้กตั้น

ผู้แปล พระมหาธนพล ธมฺมพโล

วัดแสงดาว จังหวัดน่าน

นะโมตัสสัสตถุ ๆ รตเน เย อิทัง เตรภฺญันตติ อิทัง สัตถา เขตวณฺเณวิหฺรณโต อักกัฏฺฐิตถิกขุ อารพฺภกเถสิ ตูรา สิปปุริสส ทังหลาย สัตถาอันว่า พระพุทธเจ้าแห่งเราก็มีสำราญ ในป่าเขตวณฺเณอารามวันนั้น พระคํ่าปรารภเชิงเจ้าภิกขุตน ๑ กระสันมักใคร่สักหื้อเป็น เหตุ แล้วก็เทศนายังกถุสสราชชาวกุฏกอันนั้นแล กิร ดังจ้กรู้มานี้ ยังมีกถุสสราชผู้ ๑ อยู่ในเมืองสาวตตถินันก็ได้บวชในศาสนาพระพุทธเจ้าหั้นแล ยังมีในวัน ๑ เจ้าภิกขุตนนั้น ก็จรเดินไปเพื่อจักเอาข้าวบิณฑบาต ก็ไซ้หั้นนางผู้ ๑ มีรูปอ่อนงามแล ประดับไปด้วยเครื่อง ประดับทั้งมารนั้น เจ้าภิกขุตนนั้นคือว่า ใครได้นางผู้นั้น ก็ขระสินกับด้วยกิเลส หากมาครอบงำแก่เจ้าภิกขุตนนั้นดังอัน ภิกขุตนนั้นก็มารอดที่อยู่แห่งตนแล้ว ก็อำฟ้าปกหัว ปกตีนนอนอยู่หั้นแล

๑.เมื่อนั้นเจ้าภิกขุทั้งหลาย หันยังภิกขุตนนั้นเป็นอันหม่นหมองอันเกิดมีวิตกวิจจันด้วยกาม ราคะ แห่งตน มีผิวพรรณวรรณะ เนื้อนก็ดี ผ้าห่มผ้าสไบก็ดี ก็หม่นหมองผางร้ายเป็นประดุจดั่งเทวดาทังหลาย ผู้งมีบุญหากเสียงแลจักตายจากเมืองฟ้านั้น บุพพนิมิต ๕ ประการ เกิดมีนั้นแลในเมื่อเจ้าภิกขุตนนั้นแล ขระสินดังอัน อันว่าชาวเจ้าภิกขุทั้งหลาย ก็เอาภิกขุตนนั้นเข้าไปสู่สำนักพระพุทธเจ้าแล้ว กล่าวว่า ภันเต ข้าแก่พระพุทธเจ้าอันว่าภิกขุตนนี้ก็ขระสินใคร่สัก ว่ามีแท่ถ้าวอัน ในกาลนั้นเจ้าภิกขุตน นั้นกล่าวว่า ภันเต ข้าแห่งพระพุทธเจ้า คำอันนั้นก็มีแท่แล้วอันเมื่อนั้น พระพุทธเจ้าจึงกล่าวดังนี้ ตูรา ภิกขุท่าน อย่าว่จักไปสู่อำนาจบ่วงบาดแห่งตณหา ในมาตุคามนั้น แม้นนักปราชญ์ผู้

มีพระยาในกาละเมื่อก่อน มีเดชอำนาจอาชญา และมีพระยามากนัก ก็เถิงเชิงอันสืบหายเสีย ก็เหตุอาสรายเชิงมาตุคาม หากมาโยงหัวใจวันนั้นก็มีแล คันว่าพระพุทธเจ้ากล่าวเท่านี้แล้ว ก็นำเอามา ยังธมฺเทศนาอันข้ามลวงผันไปแล้ว เสียงจิริกาลนานนัก มาเทศนาว่าดังนี้ อตีเต มลรัฐฐุฏุกกุสวตติ ราชธานีย อุกเกโก นาม ราชธมฺแมน รัชกาเรสิ ภิกขเว ราภิกขุทั้งหลาย ในกาลที่ข้ามลวงผันไปแล้ววันนั้น ยังมีพระยาตน ๑ ชื่อว่า อุกเกกราช ก็เสวยราชสัมปตติ เปนท้าวพระยาในเมืองกุสวตติ ก็มีในหน้าแว่นแคว้นเมือง มหาราชรัฐนคร อันประเสริฐ และประกอบด้วยทสราชธมฺม์ สิบประการวันนั้นแล อันว่านางราชเทวี อัครมเหสี แห่งพระยาตนนั้น ชื่อว่า นางสิลวตติ อันเป็นใหญ่กว่านางทั้งหลาย อันได้ หมั้นหกพันนางคมีแล

๒.ว่านางทั้งหลายผู้ผู้นั้นผู้ใดผู้ ๑ ชะแล จักได้ยั้งลูกยิงลูกชายก็หาบได้สักคนหันแล เมื่อนั้นชาวบ้าน
ชาวเมืองทั้งหลาย เขียวว่า หาหน่อท้าวพระยาอันสืบเชื้อราชวงศ์ได้ ก็จึงมาชุมนุมกันในช่วง หลวงแห่งพระยาแล้ว
ก็ร้องเอ็งกล่าวแก่พระยาว่า ข้าแต่มหाराชเป็นเจ้า อันว่ามหाराชเจ้าก็ยังมีลูกยิงลูกชาย อันจักสืบเชื้อวงศ์หาบได้สัก
คนสินนี้ มหาราชเจ้า จูงจักปรารถนาเอาลูกยิงลูกชายผู้ประเสริฐเดื่อว่าอัน เมื่อนั้นพระยาอุกเกกราช ได้ยินคำแห่ง
ชาวเมือง กล่าวสินนั้นก็จึงกล่าวว่ดั่งนี้ โภณโต ดุราเพื่อนทั้งหลาย สารุณักแล คุณาจักพิจารณาดูชะแล้วอันแล้ว ก็ส่ง
หื้อชาวเมืองทั้งหลาย เมื่อหันแล แล้วพระยาที่หื้อหามายังนางสีลวัตติ เป็นปรานแล้วจึงกล่าวด้วยคำว่ดั่งนี้ ดุรานาง
ทั้งหลาย สูทั้งหลายจูงปรารถนาเอาลูกชายผู้ประเสริฐเทื่อว่าอัน นางทั้งหลายผู้นั้น ต่างคนต่างรำพึงถึงยังเทวดา
แห่งตนก็ปรารถนา เอาลูกชายผู้ประเสริฐนั้นแล เมื่อนางทั้งหลายปรารถนาเอาลูกชายนานประมาณว่าได้ ๗ เดือนแล้ว
ดั่งอัน อันว่านิมิตอันหันมา ในท้องด้วยคัพพะกะบ่ปรากฏ สักอันหันแล เมื่อนั้น นางอัครมเหสีเทวี นั้นรำพึงถึงศีลแล
บุญอันได้ กระทำแล้วก็ปรารถนาเอาลูกผู้ประเสริฐนั้น ด้วยเดชบุญแลศีลแห่งนาง นั้น อันว่าหินบัณชุกัมพลสีลาบาท
อันเป็นอาสนาแห่งพระยาอินทร์สำแดงอันร้อนคะค่าง แข็งมากนักรหันแล เมื่อนั้นพระยาอินทร์รำพึงดูเหตุอันนั้นก็กระ
นิงใจว่าดั่งนี้ ควรดูอินทาทือยัง ลูกชายผู้ประเสริฐแก่ลางสีลวัตติเทวีนันเดื่อ บุคคลผู้ประเสริฐอันจักควรเป็นลูกแห่ง
นาง ยังจักมีปี่อันขานอินทราชารำพึงโผมา ก็หันโพธิ์สัตเจ้าจักเลี้ยงอายุในเมืองดาวดึงสา

๓. ที่นั้น เจ้าก็มีใจชื่นชมยินดีมักใคร่เมื่อเกิดเกิดขึ้นฟ้าพายบนันแล สิโกอันว่าพระยาอิน ก็เข้าไปสู่ประตุ
ประสาท แห่งโพธิ์สัตเจ้า แล้วกล่าวซึ่งโพธิ์สัตเจ้าด้วยคำว่ดั่งนี้ ดุราเจ้าตนหาทุก บได้ เจ้าจุ่งลงไปเอาปฏิสนธิ ใน
ท้องแห่งนางอัครมเหสี เทวีแห่งพระยาอุกเกกราชนั้นเดื่อว่าอัน โพธิ์สัตเจ้ารับเอาคำอันนั้นแล้ว ก็จึงไปเอาปฏิญาณ
เชิงเทวดบุตร ๑ ว่าดุรา เทวดบุตร ท่านจูงจักลงไปเอาปฏิสนธิ ในท้องแห่งนางสิริวัตติเทวี ถัดมาหาสิตเจ้านี้คือว่า เป็นน้อง
แห่งมหาสิตเจ้า คันว่ากล่าวแล้ว ค่องมาจากเมืองฟ้า แล้วก็เนรมิตตนเป็นพราหมณ์เถ้าผู้ ๑ แล้วก็เข้าไปสู่ประตุเวียง
กุจฉวัตติ ก็กล่าวเชิงคนทั้งหลายว่าคู้จักเมื่อเอานางเทวีแห่งดูชะแล้วอัน เมื่อนั้นคนทั้งหลายผู้เกี่ยวทางโผมาด้วย
หนทางนั้น เขาหันยังท่านพราหมณ์เถ้า

ก็ใคร่หัวมากนักรหันแลท่านพราหมณ์ก็กล่าวเชิงคนทั้งหลายแล้ว ดุราเพื่อนทั้งหลาย สูหันคู้อันเถ้าแลใคร่
หัวอันธา อันว่ากำลังกามคนก็ยังมีมากนักร คู้จักไปเอายังเทวีพระยาเจ้าแห่งสุแล้วอัน อันว่าพระยาอินทร์ก็ขึ้น เมื่อสู่
ปราสาทแห่งนางเทวีแล้ว ก็อุ้มเอานางเทวีลงจากปราสาทที่นั่นหันแล เมื่อนั้นคนทั้งหลายอันอยู่ในเวียง แลอยู่ในช่วง
คุ่ม หลวงแห่งพระยานั้น เขาก็หันพระยาอินทร์เอานางเทวี โผสินนั้น เขาทั้งหลายก็บอจ เพื่อจักเอานางเทวีมาได้ เหตุ
ว่กล่าวอานุภาพแห่งพระยามากนักร คนทั้งหลายก็บอจ เพื่อจักเอานางเทวีมาได้เหตุว่กล่าวอานุภาพแห่งพระยามากนักร
คนทั้งหลายก็กล่าวว่พราหมณ์เถ้าผู้นี้เอานางเทวีโผแล้วอันหันแล เมื่อนั้นนางเทวีก็เป็นอันละอายแก่ล่อนทั้งหลาย
ด้วยใจใสว่ดั่งนี้ พราหมณ์ผู้นี้ มาอุ้มเอาคุณโผสินนี้หนอว่าอันหันแล

๔.เมื่อนั้นพระยาอุกเกกราชก็ไซหน้าป่องเพชรแห่งตนเลงดูเมื่อนั้นคนทั้งหลาย เป็นอันข้าเชื้อกข้าวเผือก
หัวเวียงทั้งมวลหันแล เมื่อนั้นพระยาอุกเกกราช ก็ไซหน้าป่องเพชรแห่งตนเลงดู ก็หันพระยาอินเอานางเทวีโผสินนั้น ก็
เป็นอันน้อยใจมากนักรหันแล ก็ปอาสสามัตเพื่อจักรพเอานางเทวีคินมาได้ ก็ตามใจ พระยาอินก็นำเอานางเทวีออกไป

จากประตูเวียงแล้วก็เนรมิตเรือนหลัง ๑ อันมีแหบประตูเวียงดาวดิงสาสวรรค์เป็นดั่งมีแหบประตูเวียง กุสสาวัดตินั้น พระยาอินทีก้าวชิงนางด้วยคำวาดังนี้ ดูรานางแต่ก่อนเรือนอันนี้ เเท่ามีผู้เดียวหากอยู่แล้วอัน เมื่อนั้นนางรำพึงดู ด้วยคำใส่ใจวาดังนี้ อันว่าพราหมณ์ ถ้าเอาคูมานั้นก็ใช่พราหมณ์แท้แล รอยว่าเป็นพระยาอิน ทนเป็นเจ้าแก่เทวดา ทั้งหลายชะแล คันว่านางรำพึงสินนี้แล้ว นางก็หันพระยาอินทนีงอยู่เหนือบนบัณฑุกัมมพลสีลาอาสน์มี แหบเค้าไม้ปาริกาชาติ อันนั้น มีหมุ่นางฟ้าทั้งหลายหากแวดล้อมเป็นบริวาร นางลุกจากนอนแห่ง ตนแล้วก็เข้าไปสู่ สำนักพระยาอิน แล้วก็จะจ้งยืนอยู่ที่ ๑ หั้นแล เมื่อนั้นพระยาอินทกล่าวชิงนางวาดังนี้ ดูรานาง ดูจักหื้อพรแก่นางแล นางจ้งเอาพรเชิงดูบัดนี้เตือว่าอันเมื่อนาง เทวี กล่าวว่ ข้าแต่มหाराชเป็นเจ้า สารุดินักแล มหาราชาเจ้าจ้งหื้อลูกชายผู้ ประเสริฐแก่ข้าเตือะ เมื่อนั้นพระยาอินทกล่าวชิงนางว่า รู้จักหื้อลูกชาย ๒ คนแก่ล่ นางชะแล ผู้๑ มีประยาแลมีรูปผาง ร้ายผู้๑ มีรูปอันงามแลหาประยาบได้ มองนางจักเอาผู้ใดก่อนชานางเทวีกล่าวว่ข้าแก่ล่มหาราชาเจ้า ข้าใครได้ผู้มีประ ยาแลมีรูปอันผางร้ายนั้นก่อนแลเมื่อนั้น

๕. พระยาอินทกล่าวว่ตีนักแล้วอันแล้ว พระยาอินทก็เอายังคำทิพแสน ๑ ผ่าทิพ (ทิพย์) ผีน ๑ แก่จันแดง ทิพย์อัน ๑ ออกปาริกาชาติดอก ๑ กับท้าวพิณทิพอัน ๑ ชื่อว่โบกุนนท นั้นหื้อแก่ล่นางแล้ว ก็เอานางลงมาจากชั้นฟ้า มาสู่เรือนหลวงชวงปราสาท พระยาอุกเกรราชแล้ว ก็เข้าไปสู่ห้องท้งที่นอนแห่งพระยา ก็หื้อนอนเหนืออาสนากับด้วย พระยาอุกเกรราชแล้ว พระยาอินทก็ลูบย้งก้องแห่งนางด้วยพื้นมืออันอรสุขุมล แล้วก็ขึ้นเมื่อสู่ชั้นฟ้าดาวดิงสา อันเป็นที่ อยู่แห่งตนวันนั้นแล เมื่อนั้นพระโพธิสัตว์เจ้าก็จู้ตตายจากชั้นฟ้าลงมาเอาปฏิสนธิในท้งแห่งตนก็มีแล ในกาลนั้น พระ ยาอุกเกรราช ก็สะดุ้งตื่นขึ้นในคืนอันนั้นก็พอ รุ่งหั้นแล ในเมื่อรุ่งเช้าดั่งอัน พระยาก็หั้นนางเทวี มานินอยู่ในที่ใกล้ต นสินนั้น พระยาก็ถามว่ดั่งนั้น ดูรานางบุคคลผู้ใดมานำเอามึงนางไปอันชา เมื่อนั้นนางราชเทวีกล่าวว่ ข้าแก่ล่มหาราช เป็นเจ้า อันว่าพระยาอินทนเป็นเจ้าแก่ล่ เทวดาทั้งหลาย หากนำเอาเมื่อสู่สวรรค์เทวโลกโพนแล พระยาก็กล่าวว่ ดู นาง กูก็หั้นพราหมณ์ถ้าผู้ ๑ ผางร้ายนักนำเอามึงนางไปวันนั้นตาย มึงนางอย่าได้ร้ายดูว่เป็นพระยาอินเตือะดูก็บ่เชื่อ คำแห่งนางแล้วอัน ในเมื่อพระยาบ่เชื่อคำแห่งนางดั่งอัน นางจ้งสั่งสำแดง คำแสนนั้น หื้อแก่ล่พระยาหั้นแล พระยาก็บ่ เชื่อคำแห่งนาง นางก็จ้งเอาผ้าทิพและแก่นจันแดงดอกไม้ป่า ริกาชาติทิพแลพิณทิพชื่อว่ โกนุนทนั้น หื้อแก่ล่พระยา หั้นแล พยาคจ้งจ้งเชื่อคำแห่งนางหั้นแล พระยาก็จ้งถามนางเทวีกว่ ดูรานางพระยาอินทนำเอานางเมื่อสู่สวรรค์ เทวโลก ดั่งอันอันว่า ลูกชายผู้ประเสริฐ

๖. มีค่วามาตั้งอยู่ในท้งแห่งมึงนางอันชะฤา เมื่อนั้นนางเทวีกล่าวว่ข้าแต่พระมหाराชเจ้า คัพรา แห่ง นางหั้นแล ตั้งแรกแต่ กาละในพายหน้า พระยาก็หื้อแต่งอาหารอันควรแก่คัพรา แห่งนางหั้นแล นางสีลวัตตินั้น ก็ ทรงคัพราแห่งตนเมื่อ ๑๐ เดือนบอระมวลแล้ว ก็ประสูติได้ลูกชายผู้ ๑ มีรูป อันผางร้ายนักหั้นแล เมื่อนั้นพระยาตนพอ ก็ใส่ชื่อว่ เจ้าไชยวัตติกุมมาร หั้นแลอันว่าราชกุมารท้ง ๒ พี่น้อง ก็จำเรียวใหญ่ขึ้นมากับด้วย ยัสสบริวาร ทั้งหลายมาก นักคดีแล ส่วนว่โพธิสัตว์ เจ้ามีรูปอันผางร้ายแล มีประยาอันกว้างขวางมากนักก็ บ่ได้เรียนแต่ศาสตร์และศิลป์ในสำนัก ครูบาอาจารย์ใด หากตรัสรู้ด้วยประยาแห่งตนสิ่งเดียวแล ในกาลเมื่อมหาสิตเจ้าใหญ่ขึ้นมาได้ ๑๖ ปีละ แล้งดั่งอัน พระยาตนพอก็มีใจหื้อย้งราช สัมปัตติ บานเมืองแก่ลูกตน เพื่อว่าจักหื้อเป็นท้าวพระยาแทนตนดั่งอัน ก็พิจารณา

กันด้วยนางเทวีดังนี้ ดูรานางคูพีก็มีใจใคร่ที่ยังราชสัมพันธ์บ้านเมืองแก่ลูกราแลราทั้ง ๒ จักได้ ยังนางผู้ใดมาเป็นอัคร
มเหสีแก่ลูกรานี้ชา นางจุงกามาหาใจลูกราดูเตอะ ยังเพ็งใจนางผู้ใดตั้งอัน จุงบอกรามาแก่ดูเตอะ ดูจักหื้อไพบาเอาลูก
ท้าวพระยาทั้งหลายใน พื้นชมพูทวีปทั้งมวลมาหื้อแก่ลูกราชะแล เมื่อนั้นนางเทวีก็รับเอาคำพระยาว่า สาธุดีแล ว่าอัน
แล้ว ก็บังคับนางผู้ ๑ อันเคยใช้แทบตีนมือแห่งโพธิ์สัตเจ้าก็ไพศคาม ใจแห่งโพธิ์สัตเจ้า

๗. หั้นแล ส่วนว่านางผู้นั้นก็ไฟสุ่สำนักแห่งมหาสัตเจ้าแล้ว ก็ไหว่นบนบรบยาแล้ว ก็ถามหาใจแห่งมหาสัต
เจ้าสู่ประการหั้นแล เมื่อนั้นมหาสัตเจ้าได้ยินคำอันนั้นก็รำเพิงว่าสันนี้ คุณมีรูปอันผางร้ายนัก นางผู้นั้นก็ปลางว่าจัก เพ็ง
ใจดู บ่ควรลักเอาราชสัมพันธ์บ้านเมืองแลเมียสักอันเตอะดูเท่าควรอุปัฏฐากยังพ่อแลแม่แห่งดู ต่อเข้าพ่อแม่ดูตายไฟ
แล้ว ควรคร่ำเพิงว่าจักบวชชะแล คั้นเจ้ารำเพิง สันนี้แล้วเล่าก็กล่าวแก่นางผู้นั้นก็รู้ประการหั้นแล นางผู้นั้นก็รู้
สัญญาณ แห่งมหาสัตเจ้าก็เมื่อบอกแก่แม่มหาสัตเจ้าที่รู้รู้ประการหั้นแล เมื่อนั้นนางเทวีก็เมื่อบอกแก่พระยาอุกเกก
ราชนั้นที่รู้รู้ประการหั้นแล เมื่อนั้นพระยาอุกเกกราช ตนพ่อได้ยินคำอันนั้น ก็มีคำอันน้อยใจมากนัก ก็ยังอยู่ควร ๒
วัน ๓ วันแล้ว ก็จึงจักหื้อเชิงมหาสัตเจ้าด้วยราชสัมพันธ์บ้านเมืองอันเป็น

ท้าวพระยา แลอวตมเหสีหั้นแล เมื่อนั้นมหาสัตเจ้าก็ห้ามเสีย ปรับเอาบ้านเมืองอันเป็นท้าวพระยานั้น
พระยาตนก้อยที่ถ้วน ๒ ที ๓ ที ในวันถ้วน ๔ นั้นมหาสัตเจ้าจึงรำเพิงว่าดังนี้ ชาติพ่อและแม่แห่ง ดูนี้ก็บ่ควรจักเถียง
คำพ่อแม่แห่งดูแล เท่าว่าดูนี้จะกล่าวยังอุพายอัน ๑ แล เจ้าก็หื้อช่างคำผู้ฉลาดมาแล้วกล่าวว่า ดูเพื่อนทั้งหลายสุ
ทั้งหลายจุงกระทำรูปนางผู้ ๑ อันอันแล้วด้วยคำทั้งมวลที่ออยก ดินยกมือเป็นดั่งมีจิตวิญญาณนั้นเตอะก็นำเอาคำมามาก
นักหื้อแก่ช่างคำหื้อแล อันว่าชาติบุญสมพารมหาสัตเจ้านั้นมีมากนัก เขาก็แบ่งรูปคำอันนั้นหื้อติดตัวไปด้วยเพื่อตนทั้ง
มวล หื้อไกวตีนไกวมือเสมอตั้งนางอันมีจิตใจแท้นัก ก็นำเอามาหื้อแก่ลมมหาสัตเจ้าหั้นแล เมื่อนั้นมหาสัตเจ้าก็หั้นยังรูป
คำอันนั้นงามนัก เจ้าก็หื้อนุ่งผ้า โขมพัตแล้ว ก็หื้อประดับประดาด้วยเครื่องถะหนิม

๘. พรทั้งมวลทั้งมีวใส่แขน แหวนใส่ก้อยสร้อย ใส่คอหื้อพวกมวรามยิ่งกว่านางเมืองคนนี้แล้ว ก็หื้อนำ
เมื่อถวายแก่พ่อแม่แห่งตนด้วยคำว่าดังนี้ ฅิว่ายังมีนางผู้ใดผู้หนึ่งแล ปานดั่งรูปคำนี้ตั้งอัน กูก็จึงจักเอาชังนางผู้หนึ่งแล
ฅิว่านางผู้ใดบ่เหมือนรูปคำนี้ กูก็บ่เอาชะแลว่าอัน เมื่อนั้นพ่อแม่แห่งมหาสัตเจ้าก็กล่าววาดังนี้ ลูกแห่งราทั้ง ๒ มี
บุญสมบารอันมากนักมีปัญญาอันมากนักแล ว่าอันชาติอันว่านางผู้ใดมีรูปอันงามเสมอตั้งคำอันนี้พระยาอินตนเปนเจ้า
แก่ลเทวดาทั้งหลาย หากเพิงว่าจักหื้อแก่ลูกดูชะแล เมื่อนั้นพระยาที่หื้ออามาจะฝูงฉลาดด้วยโวหารนักนั้นหื้อนำเอา
รูปคำอันนั้นไปแล้วกล่าวว่า ดูราเพื่อนทั้งหลายสูงเงารูปคำอันนี้แ่วไพมาในชมพูทวีปทั้งมวลแล้วฅิว่าสุหั้นยังลูก
สาวเข้าพระยาตนใด มีรูปอันงามเสมอตั้งรูปคำอันนี้ตั้งอันสุทั้งหลายจุงเอารูปคำ

อันนี้ไปถวายหื้อแก่เข้าพระยาตนพ่อแม่หื้อหมายไว้แล้วหะคินมาบอกดูเตอะ พระยากี่ใช้ไปยังคน
ทั้งหลายหั้นแล เมื่อนั้นอามังก็รับเอาชังรูปคำอันนั้นว่า สาธุดีตักแล้วอันแล้ว เขาก็รับเอารูปคำอันนั้นใส่สีกายคำก็
นำไปด้วยยัสสบริวารอันมากนัก ก็จรเดินไฟด้วยลำดับบ้านน้อยเมืองใหญ่ทั้งหลาย ไฟถึงเมืองอันใดก็เอารูปคำอันนั้น
ออกตั้งไว้ ในเมืองอันนั้น ก็ดูงามเหมือนตั้งนางฟ้านั้นแล เมื่อนั้นคนทั้งหลายหั้นเขาก็กล่าวว่า นางผู้นี้มีชื้อดั่งธา เป็นอัน

งามนัก เป็นลูกสาวท้าวพระยาตนใดชาว่าอันเสียงซอๆ หั้นแลอามารทั้งหลายก็จรเดินไฟถึงเมือง สากัดตตามนคร
อันมีในหน้าแวนแควร์เมืองมัททราชหั้นหั้นแล ในทางนั้นยังมีลูกสาวพระยามัททราช ๗ คนมีรูปอันงามเสมอกันหั้นแล
นาง ๗ คนนั้น ผู้พี่ชื่อนางปัทมาวดี

๙. ว่าอันหั้นแล รัศมีแห่งนางผู้นั้นก็ใส่องออกมาจากตน เป็นประดุดั่งสายพระอาทิอันจักขึ้นมาเมื่อ
ยังหนุ่มนั้น อันว่าเมื่อค่ำเมื่อคืน อันจักตามประทีปแลไฟก็ยังมีดวงรัศมีนางหากส่องแจ้งไฟทั่วทุกที่ก็มีแล เมื่อนั้นนาง
ปัทมาวดีนั้น ก็ออกไปจากประสาธแล้ว ยังเข้ายังทั้งหลาย ก็ที่ถือเอาอย่างไรน้ำไฟสู่ท่า เพื่อจักเอาน้ำมาอาบยังนาง
ปัทมาวดีมาอยู่หั้น ว่าอัน มันก็เด็ดด้วยคำว่าดั่ง นี้ ดูนางผู้ร้ายท่านรักษาไว้ห้อยอยู่ประสารทชั้นบนพันแล้ว ตูทั้งหลาย
หากจักตักน้ำ เมื่อหื้ออภัยมายังนางก้อยลงมาอยู่ที่อันชา พระยาเจ้ารอยว่าจักตีตูทั้งหลายเล่าแล มันกล่าวว่าอันแล้ว
มันก็ตี

ยังแก้มอันกลมงามแห่งรูปคำอ่านนั้นด้วยพื้นมือแห่งตนหั้นแลว่าอันพื้นมือแห่งนางนั้นเป็นดั่งจักแตกไฟ
มันก็จึงรู้ว่านางผู้นั้นเป็นรูปคำแต่ดั่งอันมันก็ใคร่หิวหนิไฟหั้นแล เมื่อนั้นคนใช้แห่งพระยาอุกเกรราช ก็จึงจักทักเอาด้วย
คำว่าดั่งนั้น เหตุสินใดสู่ก้อยมาตียังลูกยิงแห่งตูทั้งหลายดั่งถ่านนั้นชาเมื่อนั้นนางผู้นั้นก็กล่าวว่า ดูราเพื่อนทั้งหลาย ข้า
ใสใจว่า ลูกยิงผู้ฆ่าแลตีได้ที่แท้อันนี้หากเป็นรูปคำตาย มือแห่งข้าอันตีนี้เป็นดั่งจักแตกไฟแล้วอันเมื่อนั้นคนใช้ถามว่า
ดูนางทั้งหลาย มีด่าว่าลูกยิงสู่ทั้งหลายมีรูปอันงามสนนี้ ยังมีอันชะธา นางผู้นั้นกล่าวว่าดั่งนี้ ลูกสาวพระยาแห่งตูข้า ผู้
๑ ชื่อว่านางปัทมาวดียังดีกว่ารูปคำอันนี้ได้ ๑๖ ส่วนแล้วอัน คนใช้แห่งพระยาอุกเกรราชก็นำเอารูปคำอันนั้นขึ้นสู่
เรือนหลวงพระยาแล้ว ก็นั่งอยู่หั้นแล ในกาลนั้น พระยามัททราช ก็ถามด้วยคำว่าดั่งนี้

สู่ท่านทั้งหลายมาด้วยเหตุอันใดชา ในกาลนั้นเมื่อคนใช้ทั้งหลายกล่าวว่า ข้าแลล่ม ทหาราชาเจ้า อันว่า
พระยาแห่งผู้ข้าทั้งหลายมีลูกชายผู้ ๑ ชื่อว่า กุสสรราช กุมาร มีบุญอันมากนัก พระยาคนพ้อมีใจมัก ใคร่หื้อยังราช
สมบัติอันเป็นท้าว พระยาว่าอันว่าหาหานางอันจัดเป็นดั่งรูปคำอันนี้ ก็จึงใช้ผู้ข้าทั้งหลายมาหาแล ดั่งไฉนว่าลูก
สาวมหาราชาเจ้าผู้ ชื่อว่า ปัทมาวดีนั้นมิรูปสมนพมรรณ วัฒนธรรมอันงามยิ่งกว่ารูปคำอันนี้ ว่าได้ ๑๖ ส่วน ว่าอัน
มหาราชาเจ้าจูงหื้อ ลูกสาวแลผู้ข้าทั้งหลายแต่เตอะ ประการ ๑ พระยาแห่งผู้ข้าทั้งหลายก็สิ่งว่า สนนี้ อันสู่ได้ลูก
สาวท้าวพระยาตนใด สู่จูงเอารูปคำอันนี้ ไว้หื้อแก่พระยาตนพ้อม แล้วสู่จูงคืนมากล่าวแก่ ดูเตอะ ว่าอันเมื่อพระ
ยามัททราชตนเป็นพ้อม

ไฉนคำอันนั้นก็มีใจชมชื่นยินดีด้วยคำว่าสนนี้ กูจักได้สลาตคุ่นเคยกันด้วยพระยา เมืองใหญ่อัน
กว้างขวางมากนักบัดนี้ชะแล ร้าเปิงสนนี้แล้วก็รับเอาซึ่งรูปคำอันนั้นแล พระยาที่รักษาไว้ว่า กูจักหื้อลูกหญิงแก่พระ
ยาเจ้า สูเจ้าทั้งหลายชะแล้วอัน เมื่อนั้นคนใช้ผู้นั้นก็หื้อพระยามัททราชแล้ว ก็สั่งอำลาพระยามัททราช ก่อนคืน
มาบอกข่าวสาร แก่พระยา อุกเกรราชแล นางสีลวัตติ จูประการหั้นแล เมื่อนั้นพระยา ทั้ง ๒ อันเป็นพ่อแม่แห่ง
มหาสินเจ้า อันว่าไฉนข่าวสานว่านางผู้ประเสริฐมีดั่งอัน พระยาทั้งสองก็มีใจชมชื่นยินดีแล้ว ก็ห่างดาเอาหมูรีพลโย
ทาทั้งหลายมากนัก ก่อออกไปจากเมืองทูลสาววัตติหั้นแล กันว่าไปถึงเมืองมัททราชแล้วพระยามัททราชรู้อันมาแห่ง

พระยาใหญ่ก็ไปต้อนรับ นำมาสู่เวียงอันเป็นที่อยู่แห่งตนแล้ว ก็กระทำสักการะบูชาสถาน แกล่พระยาอุกเกกราชมากนักซะแล

พระยาทั้ง ๒ ก็ยังอยู่ถ้วน ๒ วันสามวันแล้วนางสีลวัตติ ไปปฏิสันถารจากรากันด้วย พระยามัททราช ด้วยคำวาดังนี้ ข้าแต่มหाराชเจ้า ข้าก็ใคร่เห็นลูกสะไฟแห่ข้าแล้วอัน เมื่อนั้น พระยามัททราชตนเป็นพ่อแห่ง นาง ก็หื้อหาลูกแห่งตนมาในทีนั้นแล อันว่านางปีภาวดีก็มาไหว แม่ฝัวแห่งตนแล้วก็นั่งอยู่ในที่ควรแกล่ตนก็มีวันนั้น แล เมื่อนั้นนางสีลวัตตินั้นก็เห็นยังลูกสะไฟแห่งตน แล้วนางก็รำเพิงว่าสันนี้แท้แล อันว่านางผู้นี้มีรูปอันงามนักสันนี้ อันว่าลูกชายแห่งกูก็มีรูปอันผางร้ายนัก นางผู้นี้ผิวว่าเห็นลูกชายแห่งคุดังอัน มันปรังจำจักอยู่ได้ ดูพิงว่าจักพาย หนีคิน มาดั่งเกลาซะแลคุดี้จักกระทำอุบายอันใดอัน ๑ หื้อความสินหาซะแล รำเปิงว่าดั่งอันแล้วก็กล่าวแกล่พระยาตนเป็น พ่อนางว่าสันนี้ ข้าแต่มหाराชเป็นเจ้า อันว่าลูกแห่งมหाराชเจ้า

ก็ควรเป็นที่รักแกล่ลูกชายแห่งข้าแท้แล เท่ทำด้วยมีแท้ประการ ๑ ปวณเมือง กุสสาวดีทีนั้น กหื้อ นอนกันด้วยกันในที่กั้งพังตราบต่อเท้าพอมีลูกผู้ ๑ ท่อน จึงหื้อหันกันแล อันว่าลูก แห่งมหाराชเจ้ายังจักอาดเพื่อว่า จักกับตามปวณอันนั้นได้ บ่ได้ข่าวอัน เมื่อนั้นพระยามัททราชตนเป็นพ่อแห่งนางก็ถามยังลูกยิง แห่งตนว่า มิงงาน ยังจักตามปวณอันนั้นได้ซะฤว่าอัน เมื่อนั้นนางปีภาวดีก็รับเอาคำพ่อแห่งตนว่า ข้าก็ ขอตามปะเวณี่ อันนั้นได้แล้วอัน เมื่อนั้นพระยาทั้ง ๒ อันตนเป็นพ่อแลแม่พิจารณาที่อู้แล้วก็หื้อเข้าของ เงินค่าข้ามล้ำ ข้ายัง ชาย แก่พระยามัททราชแล้ว ก็เอานางปีภาวดีออกจากเมืองไพลันนั้นแล ส่วนพระยาตนเป็นพอนางนั้น ก็หื้อข่าว ของแกล่ลูกยิงแห่งตนมากนักแล้ว ก็ออกไปส่งลูกยิงแห่งตนกันเข้าด้วยยัสสะ

ปริวารมากนักหันแล พอกาลอันควรแล้วก็กลับคินมาสู่เมืองแห่งตนหันแล ส่วนพระยาอุกเกกราชนั้น คินมารอดมาถึงเมืองแห่งตนแล้ว ก็หื้อปล่อยคนผิตอาชญา ใส่ไว้ในทันในคอกขังคังดานั้นหื้อปล่อยทิ้งมวลแล้ว ก็ อุสสาภิเสกยังบรมโพธิ์สัตเจ้าหื้อเป็นพระยาแล้ว ก็อุสสาภิเสกนางปีภาวดี หื้อเป็นออตมเหสีแกล่มหาสัตเจ้า แลหื้อตั้งกองปลาวหื้อรู้ข่าวสาร ว่าอาชญาอันนี้เป็นอาชญาตนใหม่ ชื่อว่า กุสสราชแล้วอันก็มีแล แรกแต่กาลนั้น ไพลายหน้า โพธิ์สัตเจ้าก้อยู่เป็นเท้าพระยาสมสู่อยู่กินกับด้วยกันหัน นางปีภาวดีในเมื่อกลางคินเมื่อวันกบ่หันสักเพื่อ หันแล แม้นว่าท้าวพระยาทั้งหลาย อันอยู่ในชมพูทวีปทั้งมวลฝูงใดมีลูกสาวดั่งอัน ก็เอามาเป็นนางใช้สอยตีนมือแห่ง มหาสัตเจ้าหันแล แม้นว่าฝูง

มีลูกชายก็หื้อมาอุปฐาก ใช้สอยแกล่มหาสัตเจ้าหันแล อันนี้ด้วยเดชอาณาภพมหาสัตเจ้านั้นแล สาอันว่านางปีภาวดี ก็บ่ได้หันโพธิ์สัตเจ้าเมื่อวันสักก็ราบมาตราเท่าได้หันเมื่อคิน ด้วยอันส่องแจ้งวัสสมิแห่งนางนั้น หันแล ส่วนโพธิ์สัตเจ้าก็เท่าได้หันนาง เมื่อออกไพลจากที่อยู่แห่งตน เมื่อกลางคินนั้นหันแล มหาสัตเจ้าคินว่าอยู่เลี้ยง ๒ วันควานแล้ว ก็มีใจใคร่หันยังนางปีภาวดี เมื่ออันมากนัก ก็กล่าวเชิงแม่แห่งตนหันแล นางผู้เป็นแม่นั้นก็ห้าม เสียด้วยคำวาดังนี้ เจ้าจูงยังอยู่หื้อพอมีลูกก่อนเตื่อว่าอัน มหาสัตเจ้าก็ขงหันนางอยู่เล็ๆ หันแล นางผู้เป็นแม่ก็จึง

หือเทศเป็นดั่งจ่าอย่าข้างนั้นหือไปอยู่ในโรงข้างที่นั้น แล้วนางผู้แม่ก็พานางปัทมา มาดูข้างมงคลหันแล นางพระยา
ตนเป็นแม่ก็กล่าวว่า ข้างต่อนี้มีชื่อตั้ง

นี้แล้วอัน แก่ลูกสะไฟแห่งตนหันแล อันว่าโพธิ์สัตเจ้าที่นั้นคั้นว่าหันเมียแห่งตนแล้ว ก็เก็บเอาก่อนขี
ข้างขัดจับหลังแห่งนางหันแล เมื่อนั้นนางปัทมาก็เกียดว่าสนนี้ อันว่าเจ้าอย่าผู้นี้ตั้งถาพ้อยมาขัดก่อนขีข้าง จับ
หลังกุสนนี้อันชา นางก็มีกำลังกาแก่แม่ผัวแห่งตนหันแล นางเทวีผู้เป็นแม่ผัวก็เล่าโลมนางสู่ประการหันแล ตั้งแต่
นั้นโพหน้าบ่านานเท่าใด มหาสิทธเจ้าพ้อยใคร่ หันนางปัทมาเมื่อวันแถมเล่าตั้งอัน แม่แห่งมหาสิทธเจ้าที่หือบรมโพธิ์
สัตเจ้า อยู่ในโรงมยากล ก็หือเอาเทศเป็นดั่งจ่าอย่าม้านั้น นางผู้เป็นแม่พ้อยเอา นางปัทมาเข้ามาเลงดูมถ้ามง
กลเล่าหันแล โพธิ์สัตเจ้าหันเมียแห่งตน พ้อยอาก่อนขีมีลำแห่งขัดจับหลังนั้นเล่า ที่นั้นนางพ้อยเกียดว่าเยยะตั้งถาพ่า
อย่ามลำผู้นี้พ้อย

เอาก่อนขีมีลำขัดใส่หลังกุสนหันแล ในกาลเมื่อโพธิ์สัตเจ้าได้หันนางปัทมาในกาลเมื่อวันแล้วตั้งอัน
นางปัทมาพ้อยใคร่หันโพธิ์สัตเจ้าอันเป็น ผัวแห่งตนเล่าตั้งอัน ก็กล่าว เชิงแม่ผัวแห่งตนหันแล เมื่อนั้นนางผู้เป็นแม่
ผัวก็ห้ามเสียใจๆ นางปัทมาสิริสะไฟก็ขอหัน โพธิ์สัตเจ้าอยู่ใจๆแต่หันแล เมื่อนั้นนางผู้เป็นแม่ก็ป้ออาด เพื่อจัก
ห้ามได้จึง กล่าวว่า ดูรานาง ผิดจักใคร่หันแต่ตั้งอัน วันพรุ่งนี้จักหือลูกกุไพประทกชิดนเวียงชะแล นางจูงไซ
หน้าป่องเฟ่งจรเลงดูลูกดู วันพรุ่งนี้เตื่อว่าอัน ปุนทิวเส ในวันลุน นางผู้เป็นแม่ผัวก็หือ คนทั้งหลายประดับยังเวียงทัง
มวลแล้วยังลูกแห่งตนก็หือปัทกชิดนเวียงแล้ว ยังเจ้าเขยยกุมมารผู้เป็นน้องนั้น

ก็หือขึ้นขีค้อข้าง เอาเทศเป็นดั่งโพธิ์สัตเจ้า ก้อยหือมหาสิทธเจ้าที่ท้ายข้างแล้ว ก็หือกระทำ ปัทกชิด
นเวียงหันแล นางเทวีตนเป็นแม่ก็เอา นางปัทมาต้อออกมาอยู่ หน้าป่องเฟ่งจรแล้วก็กล่าว ว่าดูรานาง พระยาเจ้า
ตนขึ้นขีค้อข้างนั้นเป็นผัว แห่งนางแล้วอัน เมื่อนั้นนางปัทมาต้อหันเจ้าเขยยกุมารงามก็ใสใจว่าเปนผัวแห่งตนแต่ตั้ง
อัน นางก็มีใจชมชื่น ยินดีมากนักหันแล ส่วนโพธิ์สัตเจ้าขึ้นนั่งท้ายข้างอันเอาเทศเป็นกวานข้าง เลงดูนาง ปัทมา
วดีตามใจมัก ก็กระทำกรรมมีหลาย คำเป็นต้นว่า เอามือควักเอานางอยู่ใจๆ ด้วยใจมัก อันชมชื่นยินดีหันแล ในกา
ละเมื่อพันไฟแล้วแห่งพระยาทัง ๒ นั้น อันนางผู้เป็นแม่ผัวนั้น ก็กล่าวว่า ดูรานางมีง นางหันพระยาเจ้าตนเป็นผัว
แห่งมีงนางแล้วอันชฤา นางปัทมาต้อกล่าวว่า ข้าก็แล

แม่พระยาเป็นเจ้าข้าก็หันแล้วแล ประการ ๑ กวานข้างผู้นั้นมันก็สาวนัก มันสำแดง สิ่งมีต้นว่า เอามือ
ควักเอาข้าวอยู่จันๆ จักเป็นอันปกกลัวใจพระยาเจ้าตนเป็นผัวแห่งข้างนั้นชา เมื่อนั้นนางเทวี กล่าวว่า กวานข้าง ผู้นั้น
มันหากมาสาวเปนปึกปึกติ แห่งมันแล้วอัน เมื่อนั้น นางปัทมาต้อก็ร่ำเปิงในใจว่า กวานข้างผู้นั้นร่อยว่าเป็นผัวดู
ชะแล เหตุว่าหากค้ำขวามบได้ แม่ผัวผู้นี้ร่อยว่า ผัว แห่งผู้นี้ผางร้ายนัก เยียวว่ากลัวกุหนายเสียชะแล นางร่ำเฟิง
สนนี้แล้วก็พบในใกล้แห่งแม่ของตนว่าตั้งนี้ ดูราแม่มีมึงจูงไปเลงดูยามเมื่อพระยาลงข้างนั้น เตื่อ คั้นว่าผู้ใดเป็น
พระยาทักจักลงข้างก้อระชะแล้วอัน เมื่อนั้นแม่มีมึงรับเอากานาง ปัทมาแล้ว ก็โพยยืนอยู่ที่ ๑ หันแล ชาติ
วิสัยท้าวพระยาทั้งหลาย คั้นว่าลงข้างก็ยอมลงก่อนแล เหตุตั้งอัน มหา

๑๕. สัตเจ้าอันว่าเถิงที่ลงข้างก็เดินตกก่อนหันแล แม่มมผู้นั้นก็คอยดูก็หันมหาสัตเจ้าลงก่อนแต่หันรู้ว่า เป็นพระยากุสสุราชแต่หันแล มหาสัตเจ้าอันว่าลงข้างแล้ว ก็เล็งแลดูแต่ที่นั่น / ก็หันยังนางผู้เป็นแม่มมไปคอยดูนั้น เจ้าก็สั่งรำพึงว่า นางผู้นั้นแม่มมเมียแห่งกูรอยว่า หื้อมาคอยดูจะแล อันว่ามั่นรู้จักรู้จักเมืองนอก แก่นางจะแล้วอันแล้ว เจ้าก็มาสู่นางผู้นั้นแล้วก็หื้อ / ของจ้างแก่นางผู้นั้นมากนัก แล้วก็กล่าวว่าดังนี้ มีงอย่าได้กล่าวว่ ดูเป็นพระยาหลงข้าง ก่อนแก่นางน้อยว่าอันนางผู้นั้นก็รับเอาคำว่ดีแล ว่าอันแล้ว ก็มาบอกแก่นางพันภาวดีว่าผู้ / นิ่งคอยข้างลงก่อน หาก เป็นผัวเจ้าแท้แล ว่าอันนางพันภาวดีก็เชื่ออันนั้นแท้แล เมื่อนั้นโพธิ์สัตเจ้าคอยใคร่หันนางเล่าก็กล่าวแก่แม่แห่งตนนั้น แล เมื่อนั้นแม่มมหา //

สัตเจ้าก็กล่าวว่าดูราเจ้าลูกรักแม่แม่ อันว่าเจ้าใคร่หันตั้งอัน เจ้าจูงเอาเพศตั้งชายอื่นจะไปสู่อสุรภูมิตน แล้วลงอยู่ในน้ำสระประมาณเพียงคอเอาไปบัวมาปากห้อยอยู่ถ้ำเล็งดูนางด้วยว่างไปบัวนั้นเทอร์ / ว่าอันแล้วนางเทวีตน แม่มม ก็เอานางพันภาวดีศรีสะใภ้ เข้าไปสู่อสุรภูมิตน หื้อเหล่าหื้อมวตราบต่อเท้าพอสายพระอาทิตย์ แลตกต่ำจักใกล้ ค่ำ นางก็มีใจมักใคร่อาบน้ำตั้งอัน / นางก็เอานางทั้งหลายอันเป็นบริวารแห่งตนไปสู่อสุรแล้วก็เหล่าที่นั่น นางก็หัน ดอกบัวงามนัก นางก็ยื่นมือไปเด็ดดอกบัวนั้นหันแล เมื่อนั้นโพธิ์สัตเจ้าก็หันนางมาใกล้ตน ก็บ่อาด / จักอดได้ เจ้าก็ยับ เอามืออันเป็นเมียแห่งตนหันแล เมื่อนั้นโพธิ์สัตเจ้ากล่าว ดูรานางดูก็เป็นผัวแห่งนางแล้วอัน เมื่อนั้นนางก็เล็งดูยัง หน้าตาแลผาก แห่งมหาสัตเจ้าเป็นอันผางร้าย //

๑๖. อักนางก็ตกใจกลัวแล้ว ก็กล่าวว่าดังนี้ ผียักษ์มาชักเอามือดูแล้วอันนางก็สยบเท้าไปแทบข้างฝั่ง สระที่นั่นหันแล โพธิ์สัตเจ้าก็ว่างมือนางแล้วก็หนีไปหันแล เมื่อนั้นนางพันภาวดีได้สติแล้ว รู้แล้วก็หายด้วยคำว่ พระยา / ตนนั้นเป็นอันผางร้ายนักเป็นดังผียักษ์นั้นแล ผู้เอาก่อนชี้ข้างยัดใส่ดูวนั้น ก็เหล่าเจ้าพระยาตนนั้นแล ผู้เอาก่อนชี้มา เหล้ายัดใส่ดูก็เหล่าพระยาตนนี้แล ผู้นั่งท้ายข้างควนเอาดูวนั้นก็พระยากุสสุราชตนนี้ เหตุตั้งนั้น / เขาบ่หื้อดูหันเพื่อ อันดำ ดูมีผัวผางร้ายสนนี้ เท่าบ่หื้อดูยินดี ดูจักหนีเมื่อ หาพ่อแม่แห่งดูจะแล ผิวาดูยังชีวิตด้วยประการสันใด ดูหากจัก ได้ผัวผู้ใหม่ผู้ดีตั้งเก่าจะแล้วอัน / นางก็เรียกมายัง อามาตอันพ่อแม่แห่งตนแต่มากับด้วยตนนั้นมาแล้ว ก็กล่าวว่าดูรา เพื่อนทั้งหลาย จงตกแต่งกิริยาอาการอันจักเมื่อเทอญ ดูนี้บ่อยู่แล นางกล่าวว่าสนนี้แล้ว ก็บอกกล่าวข่าวสารอันจักเมื่อ

แก่พระยาอุกเกกราชแลนางสีลวัตติอันเป็นพ่อผัวแม่ผัวประการหันแล เมื่อนั้นพระยาอุกเกกราชอันได้ยิน ข่าวสารอันจักเมื่อแห่งตนนางนั้น ก็เป็นอันน้อยใจมากนักก็คะนิงใจว่าดังนี้ อันว่าดูห้ามนางไว้ / บ่หื้อเมื่อตั้งอันก็จะ แลเท่าว่านางผู้นั้นมีรูปงามนักแลอันว่าลูกแห่งกูมีรูปอันผางร้ายนักผิวานางแลบ่ได้คืนเมืองตั้งอัน หัวใจแห่งนางก็จัก แดกจะแล จักเมือง / ก็จงเมื่อก่อนเทอญ เมื่อปายลุนเยียะไปเอาด้วยกำลังรู้พลโยธาจะแล อันว่าพระยารำเปิงสนนี้ก็ หื้ออนุญาตโอกาส อันจักเมืองแก่นางหันแล อันว่านางพันภาวดีนั้นอันว่าตกแตก / พร้อมพอแล้ว ก็เอาไล่เข้าข้างแลคน มนตรีข้างม้าล่าข้างชายกับทั้งข้าวของเงินคำ อันพ่อตนหื้อมากับด้วยตนแล้ว ก็ออกไปจากเมืองกุสสุราชตนนั้นเมื่อสู่อเมือง มัทธาราชอันเป็นที่อยู่แห่งตน อันว่าเมื่อถึงสำนักพ่อตนแล้ว //

๑๗. ก็กล่าวกิริยาคำทั้งมวลแก่พ่อตนแลแม่แห่งตนหันแล โพธิ์สัตเจ้าอันว่าออกมาจากสอณญาณแล้วก็มา สู่อเรือนแห่งตนแล้ว เจ้าก็คืนมาสู่อปราสาทแห่งตนก็เมื่อความต่ำต้อยน้อยใจมากนักแล / ที่นี้จักด้วยนางพันภาวดีอันบ่สู้ บ่มีโพธิ์สัตเจ้าก็เป็นกับด้วยคำปรารถนา แต่ชาติก่อนวันนั้นแล โพธิ์สัตเจ้ามีรูปอันผางร้ายนัก หากเป็นกรรมอันตนได้

กระทำในชาติก่อนนั้นแล กิริยาตั้งจักรู้มานี้ / ในกาละ เมื่อข้ามลวงพ้นไปแล้วนานนักวันนั้น ยังมีตระกูลอันอยู่บ้านได้
เหนือกันก็อยู่แทบประตูเวียงพาราณสีที่นั่น ตระกูล ๒ อันนั้นผู้ ๑ หั้นแล เมื่อนั้นโพธิ์สัตเจ้าเกิดมาเป็น / ลูกชายผู้น้อง
นั้น ในตระกูลอันมีลูกชาย ๒ คนนั้นก็เอาผู้นั้นมาเป็นเมียผู้พี่ชื่อว่า พี่สะใภ้โพธิ์สัตเจ้าหั้นแล ตั้งแต่นั้นไปพายหน้าบ้าน
เท่าใด ยังมีในวัน ๑ โพธิ์สัตเจ้าไปสุป่าเมื่อเช้าด้วยกิจจะ //

อันใจอัน ๑ หั้นแลเมื่อนั้นนางผู้เป็นพี่สะใภ้หั้นนั้น ก็อยู่กระทำเข้าแกงในเรือน นางก็แต่งข้าวของใส่หื้อโพธิ์
สัตเจ้าส่วน ๑ หั้นแล ล้ากว่านั้นนางก็สู้ชาวเรือนกินเลี้ยงหั้นแล ในกาลนั้นยังมีพระปัจเจกเจ้าตน ๑ ก็มา / บินชบาต
เข้าหั้นแล นางหั้นพระปัจเจกเจ้ามาตั้งอัน นางก็มาเอาข้าวส่วนอันเอาไว้หื้อโพธิ์สัตเจ้านั้นไปใส่บาตรพระปัจเจกเจ้า
ด้วยใจใสยินดี นางก็คะนิงใจว่าดูจักแต่งข้าวของอันใหม่ / ไว้หื้อแก่น้องชายภูกินจะแล้วอัน อันว่านางเอาข้าวใส่บาตร
พระปัจเจกแล้วตั้งอัน โพธิ์สัตเจ้าก็มารอดยามนั้นหั้นแล นางหั้นมหาสัตเจ้ามาตั้งอัน ก็กล่าวว่า ดูราเจ้าน้องข้าผู้พี่ก็ได้
/ เอาข้าวส่วนอันเจ้าจัดกินนั้นไปใส่บาตรพระปัจเจกแล้วก่อนแล เจ้าจงยินดีเทอญว่าอันหั้นแล เมื่อนั้นโพธิ์สัตเจ้าได้ยื่น
ค่านางหากกล่าวสนั้น ก็เรียกแก่นางด้วยคำว่าตั้งนี้ดูรานางผู้ร้ายมิงหากกินข้าว //

๑๘. ส่วนมิงแล้วตั้งถา มิงเอาส่วนที่ภูจกกินไปหื้อทานนั้นชา ภูจกกินจะสั่งข้าวว่าอันแล้ว ก็แล่นไปเอาเข้า
ยัง บาตรพระปัจเจกเจ้าคั้นมา เสียหั้นแล เมื่อนั้นทางผู้เป็นพี่สะใภ้หั้นเป็นสนั้น เป็นอันน้อยใจมากนัก ก็แล่นมาสู่ /
เรือนพ่อแม่แห่งตนแล้วก็เอาก่อนน้ำสิปปีอันมีวิณะเป็นตั้งดอกไม้ ๕ ประการ มาใส่บาตรพระปัจเจกเจ้าแล้วที่ตั้งคำ
ปรารถนาว่า ข้าแก่เจ้ากู ด้วยอันสงสออันข้าได้หื้อน้ำสิปปี อันมี / วิณะ เป็นตั้งดอกไม้หื้อเป็นทานแก่เจ้ากูนี้ ข้าเกิด
มาชาติใด จงหื้อมีรูปสมอันงานยิ่งนัก จงหื้อข้ามีวิณะเพื่อตนแลรัศมี อันสองแจ้งสวยงามยิ่งนัก ประการ ๑ อย่างหื้อ
ข้า / ได้อยู่กันด้วยน้องชายแห่งข้าผู้บาปหนา นี้เทอญ นางก็ตั้งคำปรารถนาสนั้น นางเกิดมาล้วนมีรูปสมอันงามงานยิ่ง
นัก ล้วนปสู่มักยังโพธิ์สัตเจ้าด้วยคำปรารถนา เท่านั้นแลส่วนโพธิ์สัตเจ้าได้ //

ยิบข้าวออกจากบาตรพระปัจเจกเจ้านั้น ยินคิดผิด จึงจักเอาข้าวอันนั้นไปใส่บาตรพระปัจเจกเจ้า เหนือ
น้ำสิปปีก่อนนั้นแล ก็ตั้งคำปรารถนาว่าตั้งนี้ ดูหน้าพระปัจเจกเจ้าว่า ข้าแห่งเจ้ากู / ด้วยผลอันข้าได้หื้อข้าวเป็นทานแก่
เจ้ากูนี้อันว่ายิ่งผู้เป็นพี่สะใภ้แห่งข้า แม้นว่ามันได้เกิดไกลร้อยโยชน์ จงหื้อข้าได้นำมาเป็นเมียแห่งข้าเทอญว่าอัน เจ้าก็
ได้ / ตั้งคำปรารถนาว่าอัน ล้วนจงได้นางมาเป็นเมียเพื่ออันแล ด้วยวิบากอันเจ้าแลไปเอาข้าวออกจากบาตรพระปัจเจก
เจ้าวันนั้น ล้วนเกิดมาก็มีรูปอันผางร้าย / นักเพื่ออันแล อันนี้ก็เป็นแต่กรรมวิบากอันเจ้าได้กระทำในชาติก่อน แห่งพระ
ยาคุสสราชและนางพันภาวดีมีสนั้นแล ในเมื่อนางพันภาวดีหนีเมืองแล้วนั้น โพธิ์สัตเจ้าก็เป็นอันเดือดเนื้อร้อนใจ //

๑๙. มากนัก หั้นปราสาททั้ง ๒ เต็มด้วยคนทั้งหลาย และสมบัติอันมากนัก ก็ยินเป็นตั้งอันตักเสียนั้นว่ากู
จักไปเอานางอื่นมาตั้งกล่าวจะแล เจ้าก็มาร่ำถึงสนั้นแล้ว กูเมื่อสู่สำนักแม่แห่งตนแล้ว เมื่อนั้นก็กล่าวซึ่ง / แม่ตนว่า
ดูราแม่ข้าจักไปเอานางพันภาวดีมาก่อนแล แม่จงรักษาบ้านเมืองไว้ก่อนเทอญว่าอัน แล้วก็กล่าวเป็นกถาว่า อิทีเสโยค
สกายุรชชกามนอนุสา / สาขมุจฉามิชปภาวัตติ อชิตี อัมมะ ดูราแม่เป็นเจ้า อันว่าราชการบ้านเมืองอันนี้ เป็นกับ
ด้วยข้าวของเงินคำ ช่างม้า มากนัก เสตฉัต พัดค้าวจาว / มอร บังตะวัน หื้อบังเกิดตั้งใจมักทุกอัน จงไว้แก่แม่ทั้งมวล
เทอญ อันว่านางพันภาวดีนี้เป็นอันรักแก่ข้ามากนัก นางผู้นั้นไปในที่ใดข้าก็จักไปที่นั้นก่อนจะแล เมื่อนั้นนางเทวีตนแม่
ก็ //

กล่าวว่า คูราเจ้าจงไปหา ประมานหลงลืมบ่ได้จึงมีเทอญ อันว่าชาติมาตู่ทั้งหลายนี้ย่อม หลั่งหลงแก่หัวใจ
มักนั๊กแล นางผู้เป็นแม่กล่าวทำประมานเท่านั้น ก็เอาข้าวใส่พระรูปกับอาหารหื้อแก่ / โพร้สัตเจ้าว่าเจ้ากู จงเอาข้าวนี้
ไปกินตามหนทางเทอญ ว่าอันหันแล กุสสรราช กัณฐิฏฐิต์ กิริยา อันกล่าวห้องกุสสรราชผูกตัน ก็แล้วเท่านี้ก่อนแล /

ปรับปรุงณ แล้วเวลา ๒ โมงเช้า เดือน ๑๑ ขึ้น ๗ ค่ำ วัน ๒ พุทธศักราช ๒๔๙๒ ปลีกัดเปล้า แก่ข้าพระนุ
รุต เขียนตัวเหมียง เตมธิ พิจารณาอ่านเทอญรุพีพระน้องเหยยเจพแอวแก่ / ศรีทธา แม่เกล้าคำ สร้างเป็นธรรมชอพปลี
เกิด คือปลีเสีรจ แล //

